

riant -ANA.

¹ Altres el posen com un *caserio* agre. a Moratalla, mun. veí.— ² Segons Duran Gudiol (*Guía Artística de Huesca*, p.187), un Martín de Ondara seria un dels mestres biscaïns que construïren l'Ajuntament de Jaca; però crec que hi ha err. tip. en lloc de *Miguel de Ondarza*, que és com ho diu J.F. Aznárez Est. de Hist. Jacetana, 34.

On(d)deja, ape a *Osseja Onestui*, V. *Nestui Oníac*, 10
V. *Onyar Onil*, V. *Cunit Onquino*, V. *Oquí*

ONTINYENT

La important vila valenciana (avui ciutat), de l'occident de la Vall d'Albaida.

PRON: «Els habitants pronuncien *Ontinyent* i no *Ontenien*» (Gómez Nadal en *Acció Valenciana*, 1-IX-1930); *ontinyent* testifica Josep Guilló, fill de la vila, 5-XI-1935. Així ho vaig poder confirmar en les enqs. de 1962: *ontinyéa* Moixent (XXXII, 83.24), *ontenyé* com a cosa dels vells, a Aielo de Malfreit (XXXII, 77.2), a Montesa en donaren com a pròpia d'Aielo una pron. *antenyé* (amb una singular *a-* possiblement arcaica) (XXXII, 63.1).

És cert que la mala forma *ontenyent*, fruit de la imposició dels mestres d'escola i administradors municipals acastellanats, havia penetrat molt, sobretot en les poblacions més allunyades: era ja la més coneguda l'a. 1935 a València, Xàtiva i fins Albaida (J.G.M.) i, encara que vacil·lant amb l'altra també me la donaven a Aielo i a Montesa. Però tots els valencians conscients (nacionalistes o no) mantenen *Ontinyent* com a únic admissible: com em vaig poder assegurar a l'enq. de la vila mateixa aquell any (XXXII, 112-118). *Gentilici*: *ontinyentins* (*AlcM*), cf. *Ontinyení*, infra. Abundant i excel·lent descripció en Cavanilles (II, 119-122), que, en un temps en què havent-se abolit la *ny* i introduït la *ñ* castellana, i escrivint en aquesta llengua, es resisteix, tanmateix, a acceptar la forma forastera, i es limita a canviar la *y* en *i* (*Ontiniéni*).

MENCIONS ANT. Ja apareix molt sovint en el *Rept.*, en una dotzena de passatges (Bof. 328-9, 401-402, 471, 456ss.) amb les grafies *Ontignen*, *Onti<n>yen*; i també sovint sense la *-n* final (*Ontiné*, *Ontiyé*), però deu ser perquè hi va quedar poc visible la tilde de *ê* (= -ín). Cosa semblant, en la primera síl·laba, en la *Cròn.* de Jaume I (però plenament «d'Untinyén» en l'ed. de Val.) «trobam tots los sarraïns de Biar ab armes --- estiguem aquí be per 3 o 4 dies, de la partida on hom ve de *Otinýen* a Biar, deçà l'aygua», «--- per ço q si mester hi fos, que acorreguessen a Múrcia --- metem En Berenguer Arnau e En Galceran de Pinós, en *Otinýen* e en Biar, ab 70 cavallers ---»;

«--- un dia Nós nos anàvem deportar contra Biar, e can fom *Otinýen*, vengueren-nos hòmens de Çuera ---» (356ss., Ag. 377.5, 456.3.490.4). És clar que hi havia *òtinýen* en el ms. i la tilde ha passat per ull.

1250: N'hi ha cites de 1250 i 1251 *Ontinyent* (no sé si amb *-t* o sense). (Huici I, 505; MiretS., *Itin. de J.I.*, 204). 1252: *Ontinyent* (Huici I, 558). 1255: *Ontynen*, taxat per 1000 sous en la contribució posada a les poblacions val. després de la conquesta (*El Arch.* I, 248). 1258: en dos docs. (Huici II 203, 204). 1262: *Ontinen* (Huici II, 292). 1263: *Ontinyén* (Soldevila, *Pere el Gran* III, p.468). 1271: *Ontinyen* (MiretS., *It.*250). 1276: *Ontinyen*, *Ontynnén* (en dos docs., Soldevila o.c. I, 2a., 69, 66). 1271: *Ontinentii* (en gen.) (Huici II, 344). 1283: *Untinien* (CCandi, *Mi.Hi.Ca.* I, 213). 1308 (en arag.): *Ontenýent* (*BABL* III, 365). 1315: les rendes d'*Ontinyen*, 3800 sous (*CoDoACA* XI, 265). 1327 i 1332: *Ontinyen* (*CoDoACA* XXXIX 432; *BABL* V, 121). 1370 i 1381: *Ontinyen* en pergamins que lleigeixo a l'Arx de Biar (XXXVI, 5.20, 5.11). 1584: *Hontanent* en un mapa (*GGRV VAL.*, p.464).

Les dades més antigues que conec de la forma acastellanada, són en l'avaluació governativa de c.1600, on compta 1093 cases (cristians); *Onteniente* a.1609, amb *Ontiniente* en el mapa del bisbat, a.1761 (*GGRV, Val.* I, 686, cf. el 1762 ib. p.5). Dades sobre l'antigor de la cristiandat a Ontinyent que fou antiquíssima, segons SSiv. (pp. 321-3), en efecte no figura ja en els censos de moriscos del S.XVI. *Bibl.* en *Lz.Vargas* (II, 65).

En la *Tecmila* d'Abenalabbar, c.1230-50, ja figura en lletres aràbigues (Vallvé, *Al-And.* 1972, 149, n.12), si bé no veig clar si les consonants ('*nt-nyân*) hi van vocalitzades: *Untiniyân* posa Vallvé, com és versemblant (però, si no, també hi podria haver vocals més pròximes, a les etimològiques). De tota manera també figura en el *Rept.* de Múrcia (a. 1272), com a nom de persones fincades en aquella regió: Ramon d'*Ontiyen*, Pero d'*Ontinent* (ed. Torres Fontes 240.15, 141.12).

Més interessa encara veure-hi, com a nom d'un moro murcià el gentilici en *-ení*. «Huarazat Haçam *Ontineni*» (p.172): adjectiu nisba, gentilici d'un moro ontinyentí, que es devia haver retirat moreria endins, en avançar la conquesta dels cristians: car aquest gentilici realment comprova que era *ontinyénen*, sense *-t*, la forma usada pels moros valencians.

ETIM. Evident que és un nom de predi o pagus romà, format, com tants centenars, amb -ANUM, on la A passà a *é* per la imela aràbiga. I em sembla clar i indubtable que el nom del romà seria ANTONIUS tan corrent i general d'un cap a l'altre de la Llatinitat; és el que ja digué Meyer-Lübke, en la seva estada a Mallorca (*BDLC* XIV, 129). L'evolució fonètica ha estat per metàtesi entre la A- i la -O- interna: provoca-